

## Mihai Eminescu: Scrisoarea III - referat

in editia poeziilor lui Eminescu alcatuita de Titu Maiorescu in 1883, "Scrisorile" sint intitulate "Satire", acesta fiind termenul incetatenit la Junimea.

Analizind "Scrisorile" lui Eminescu ca pe niste satire, G. Calinescu le raporteaza la modele clasice (Boileau) si romantice (V. Hugo). El descopera numeroase poezii si versuri satirice in lirica eminesciana de dinainte de 1883 si explica: "Satiricii de felul lui Boileau sint de obicei plati, fara imaginatie. Eminescu, ca si V. Hugo, e un liric, si odata ridicat de la pamint, zboara in ceruri din ce in ce superioare. De la sarcasm el trece la violenta...". Este deosebirea dintre satira clasica, potolita si instructiva, specie didactica, si satira romanticilor, care se invecineaza cu pamfletul. Dintre "Scrisorile" eminesciene, al II-a si a III-a contin versurile satirice cele mai originale. in proiectul initial al lui Eminescu, Scrisoarea III, ca si imparat si proletar, urma sa se integreze in vastul poem Memento Mori ca episod final. Ulterior, a rescris-o in alt metru si i-a dat o noua individualitate numind-o Patria si patriotii, edificator pentru intentiile scriitorului. Versiunea finala a aparut sub un titlu neutru, mai putin apasat, dar problematica a ramas aceeaasi.

Scrisoarea III a aparut in "Convorbiri literare" din 1 mai 1881 si a fost reprodusa de Eminescu insusi, redactor la "Timpul", in acest ziar, zece zile mai tirziu. Poezia se constituie printr-o antiteza, procedeu frecvent la Eminescu ca de exemplu in Epigonii sau imparat si proletar.

Poemul, foarte amplu (partea intii - 194 de versuri, partea a doua - 88 de versuri), e organizat pe doua planuri antitetice; trecut - prezent, structura care se amplifica apoi la toate nivelurile operei: la nivelul continutului, al genului literar, al stilului.

Episodul intii are o desfasurare ampla, evocatoare, epopeica, fiind alcatuit din patru tablouri cu o neta individualitate artistica.

in tabloul intii folosind vechile legende ale intemeierii statului turc, M. Eminescu vorbeste despre visul lui Osman. Transformarea lunii, simbol al stapinirii universale, in fecioara, chemarile acesteia: "Las'sa leg a mea viata de a ta..." caci "Scris in cartea vietii este si de veacuri si de stele Eu sa fiu a ta stapina, tu stapin al vietii mele" prevestesc nemarginitele cuceriri ale statului otoman. Visul nu se opreste caci tinarul sultan simte crescind din inima sa un copac gigantic, ale carui ramuri isi intind umbra asupra intregului glob pamintesc: "Umbra arborelui falnic peste toata e stapina". Chemat de catre Luna intr-un straniu joc nuptial, scris in cartea vietii ca o pecetluire de destin, sultanul indragostit de frumoasa Malcatun, se trezeste si interpreteaza visul ca pe un semn al profetului, socotind ca ii este dat sa intemeieze prin dragostea lui lumeasca un imperiu pentru eternitate. Visul se realizeaza. Un lant de repetitii sugereaza cresterea continua a puterii otomane, de la Osman intemeietorul, pina la Baiazid: "An cu an imparatia tot mai larga se sporeste, lara flamura cea verde se inalta an cu an, Neam cu neam urmindu-i zborul si sultan dupa sultan Astfel tara dupa tara drum de glorie-i deschid... Pin-in Dunare ajunge furtunosul Baiazid...". in timpul lui Baiazid, supranumit Ilderim (Fugerul), stapinirea otomana ajunge la Dunare. Nesatiosul cuceritor

organizeaza o expeditie impotriva tarii Romanesti, cu intentia de a o supune.

Al doilea tablou este un scurt episod dramatic, in care elementul predominat este dialogul. Poetul introduce acum in jocul sau de idei figura unui domnitor exemplar al lui Mircea cel Batrin - intruchiparea conducatorului al carui unic tel este slujirea patriei. Intelegem de ce acum Eminescu a inceput evocarea istoriei nationale printr-o trimitere la istoria legendara a Imperiului Otoman. El a vrut sa arate prin acesta ca cine i-a infruntat pe turci intr-un moment al lor de mare glorie este deopotriva glorios si mare. Mircea apare in dialogul lui cu Baiazid ca un geniu politic care face totul pentru a asigura libertatea si independenta poporului sau. La exploziile de infaptuare ale cotropitorului, Mircea reactioneaza cu modestie, dar si cu demnitate, avertizand asupra motivelor pentru care romanii nu se vor lasa ingenuinchiati: "N-avem osti, dara iubirea de mosie e un zid Care nu se-nfioreaza de-a ta fama Baiazid".

Al treilea tablou este fundamentul descriptiv. Eminescu face un decupaj de imagini ale celebrei batalii de la Rovine, motivind luptele dintre oastea romana si turca intr-o alternare de planuri vizuale si auditive, care anticipeaza parca tehnica cinematografica de mai tirziu. Spectaculozitatea momentului este grava si patetica, totul se desfasoara cu o incrincentare teribila. Lupta se termina cu victoria lui Mircea, in timp ce armata turca este alungata "ca pleava vinturata" peste Dunare.

Al patrulea tablou, tot descriptiv, fixeaza momentul de odihna a ostenitilor invingatori, in timp ce luna "doamna marilor si-a noptii varsa liniste si somn". Poetul introduce aici, in contrast cu tumultul scenei anterioare, o nota idilica, accentuata de scrisoarea feciorului de domn, trimisa "dragei sale de la Arges mai departe", scrisoare prelucrata de Eminescu dupa o doina de catanie culeasa de el insusi. Tonalitatea mai scazuta a acestui ultim tablou are dublu rol: de a echilibra constructia episodului epopeic, orchestrat in cea mai mare parte pe o sonoritate puternica, dramatica, si de a prefata izbucnirea vehementa din episodul satiric.

Episodul al doilea este o imagine a prezentului, deci a celui-lalt termen al antitezei. Formula lirica este a satirei vehemente, puternic contestatare, cu un limbaj violent demascator. De la inceput Eminescu marcheaza distanta enorma intre veacul de aur si prezentul prozaic in doua versuri care rezuma expresiv intreaga problematica a poeziei: "De-asa vremi se-nvrednicira cronicarii si raprozii Veacul nostru ni-l umplura saltimbancii si irozii". tinta sarcasmelor poetului este partidul liberal, aflat in acel moment la putere si contra caruia Eminescu scria in "Timpul", zilnic, numeroase articole, cu un spirit critic deosebit de acut. Se observa usor asemanarile de idei din Scrisoare si articolele publicate in "Timpul" dar si deosebirile. In poezie, Eminescu pune in miscare un vocabular mult mai bogat si critica sociala devine invectiva: pocitura (Hidoasa pocitura este titlul unui articol), broasca, smintit, stirpitura, fonf, flecar, gusat, bilbiit, privire-mparosata, buget, minciuna fara suflet, fara cuget, negru, cocosat si lacom, un izvor de siretlicuri. Unele versuri ne amintesc direct de articolul citat: "Dintr-acestia tara noastra isi alege aztazi solii!". Dar, daca articolul avea un sens ocazional, satira de aici se ridica peste patimile politice care au agitat epoca lui Eminescu in afara momentului artistic. Eminescu are capacitatea de a transforma cuvintul sau, muscator, vorba cruda, intr-o lava care incendiaza totul.

Pentru Eminescu, autenticii eroi ai romanilor sint ctitorii - "descalculatori de tara", creatori "de legi si datini" - nu politicienii vremii sale, recrutati din clientela cafenelelor si a locurilor de "perditie", din rindul acestora care vineaza "banul" si "cistigul fara munca" si care stiu sa se lupte cu "retoricile suliti" - cu cuvintele - "in aplauzele grele a canaliei de uliti". Caracterizati cu epitetele cele mai dure, politicienii liberali ai vremii sint aspru sanctionati pentru faptul ca si-au batut joc de limba, de strabuni, de obicei, pentru gravele erori ale unei conduite politice care au dus tara in pragul catastrofei. De aceea in final poetul il invoca pe Vlad tepes, cunoscut in istorie prin masurile sale radicale, cerindu-i sa vina sa rezolve dintr-o singura miscare, degradarea si nerozia ridicate la nivelul unui principiu conducator: "Cum nu vii tu, tepes doamne, ca punind mina pe ei, Sa-i imparti in doua cete: in smintiti si in misei". Credinta lui Eminescu este ca patria este o realitate istorica, pentru mentionarea si inaltarea careia poporul a facut eforturi de milenii, luptind si sacrificindu-se pentru libertate si independenta.